

975

SYSTEM FOR SAMMENSTILLING OG A JOURFØRING AV TILFØRSELSREGNSKAP/BUDSJETT
FOR MJØSA - FORSLAG TIL FORPROSJEKT

Innledning

For å redusere tilførselene av forurensende stoffer til Mjøsa er det iverksett og iverksettes det ei rekke tiltak mot forurensende utslipp. Tiltakene er spredd på forskjellige forurensningskilder som industri, avløp fra tett og spredd bebyggelse, jordbruk m.v. De er dessuten spredd på et stort geografisk område og gjennomføringa vil variere i tid.

Tilførselene fra de forskjellige forurensningskilder og geografiske områder (kommuner, nedbørfelt) vil i tida framover stadig endres som følge av at tiltakene gjennomføres. For å kunne følge med i gjennomføringa av tiltakene og størrelsen av tilførselene til Mjøsa er det behov for å utvikle et regnskapsopplegg som gjør det mulig til enhver tid å få opplysninger om hvilke tiltak som er gjennomført og hvor store tilførselene av forurensende stoffer er.

Det er dessuten behov for å kunne sammenstille forurensningsbudsjett for framtidige perioder. Et slikt budsjett skal gi informasjon om hvilke følger de planlagte tiltakene i en bestemt periode vil få for tilførselene til Mjøsa. Ved slutten av planperioden vil ei sammenligning av budsjett og regnskap gi informasjon om hvordan tempoplanene overholdes.

I et møte 29. september mellom Nils Kaltenborn fra Miljøverndepartementet, og Rolf Tore Arnesen og Svein Arild Holmen fra NIVA, fikk NIVA i oppgave å vurdere nærmere mulighetene for å utvikle et regnskaps- og budsjettopplegg for Mjøsa. På bakgrunn av dette arbeidet skulle NIVA utarbeide et programforslag og kostnadsoverslag for prosjektet. Prosjektet er imidlertid av en slik karakter at omfanget og innholdet av det vanskelig lar seg konkretisere

tilstrekkelig på det nåværende tidspunkt. Dette skyldes både at systemet som skal utvikles er nytt og at prosjektet vil bli utformet som et samarbeidsprosjekt der fordelinga av arbeidsoppgaver mellom de impliserte parter må vurderes nærmere. På denne bakgrunn er det i dette notatet fremmet forslag om gjennomføring av et forprosjekt som skal danne grunnlag for eventuelt videre arbeid med prosjektet.

Et slikt opplegg for oppstilling og kontinuerlig a jourføring av tilførselsregnskap og budsjett som her er nødvendig, er delvis nytt i Norge. NIVA har fra tidligere erfaring om beregning av tilførsler til forskjellige vannforekomster. I dette arbeidet har det manifestert seg et behov for et systemopplegg for beregning av tilførsler som gjør det mulig raskt å korrigere tilførselstallene når tiltak gjennomføres i nedbørfeltet eller når kunnskapene om tilførslene endres. Et slikt system er det nå helt nødvendig å få utviklet dersom det skal være mulig med den store datamengden å gi en sammenstilling og kontinuerlig a jourføring av tilførselsregnskapet for Mjøsa. Det som vil kjennetegne et slikt systemopplegg vil være at informasjon som har betydning for tilførslene, fanges lett opp av systemet, bearbeides raskt og kommer ut i form av regelmessige og oversiktlige rapporter. Dette kan skje ved at:

- a. Data som beskriver aktivitetstilstander i størst mulig utstrekning tas fra offentlig statistikk og registre.
- b. Oppdatering av data om aktiviteter og tiltak mot forurensning skjer etter faste rutiner gjennom informasjon fra kommuner, fylker, SFT m.v.
- c. Bearbeiding av data skjer i størst mulig utstrekning ved hjelp av EDB.
- d. Rapportering skjer i en form som gir oversiktlig og lettfattelig informasjon om tilførslene og endringer av disse.

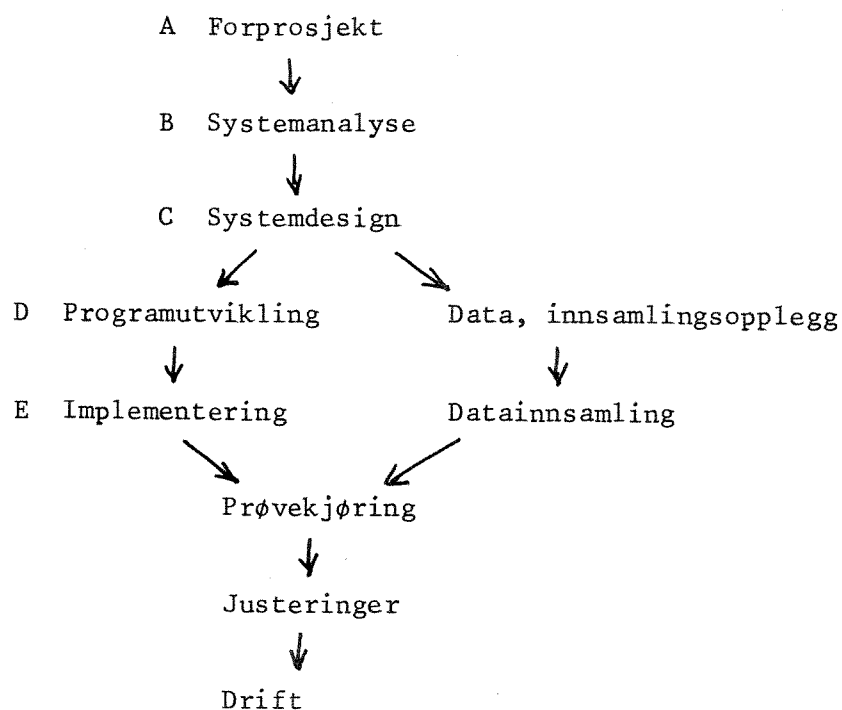
Et opplegg utformet etter disse prinsipper for Mjøsa vil kunne brukes ved liknende aksjoner andre steder.

Generelt om innhold og utforming av prosjektet

Å gi noen fullt dekkende beskrivelse av prosjektet er ikke mulig på det nåværende tidspunkt. En del hovedpunkter som angir retningslinjer for det videre arbeid med utforming og drift av systemet kan imidlertid settes opp:

1. Regnskapet/budsjettet skal gi et tallmessig uttrykk for tilførslene fra de enkelte forurensningskilder.
2. Tilførslene skal fordeles på administrativ enhet (kommune) og nedbørfelt (vassdrag, definert rensedistrikt og nærområde).
3. Systemet skal utformes slik at regnskap og budsjett raskt kan a jourføres etter hvert som tiltakene mot forurensning gjennomføres og framtidige planer endres.
4. Endring i kunnskapene om tilførslenes størrelse skal fanges opp av systemet.
5. Regnskap/budsjett skal i første omgang settes opp for fosfor, men systemet skal utformes slik at andre parametre kan trekkes inn på et seinere tidspunkt.
6. Datakilde og kvaliteten av data som benyttes skal registreres.
7. Utviklinga av systemet skjer i et samarbeid mellom fylkene, Kommunedatasentralen for Øst-Norge A/L og NIVA har det faglige ansvaret, bortsett fra i reint EDB-tekniske spørsmål.
8. Driften av systemet utføres i størst mulig utstrekning av de lokale instanser, der fylkene og Kommunedatasentralen for Øst-Norge A/L har hovedansvaret. Fylkene fungerer som informasjonssentral i systemet. Alle data fra industri, jordbruk, kommunale utslipp m.v. går til fylket som formidler dem videre til datasentralen.

Arbeidet med prosjektet fram til ferdig driftsklart system er av en slik karakter at et konkret program for hele prosjektet ikke lar seg utarbeide på det nåværende tidspunkt. Nedenfor er vist et skissemessig opplegg for de forskjellige arbeidsfasene fram til driftsklart system.

Ei nærmere vurdering og beskrivelse av prosjektet når det gjelder innhold, omfang, arbeidsfordeling, kostnader og gjennomføring i tid vil bli foretatt i forprosjektet.

Forprosjekt

Da det ikke er mulig å utarbeide et program for hele prosjektet nå, bør arbeidet ta utgangspunkt i et forprosjekt (A). Gjennom dette vil omfanget av de forskjellige fasene, samarbeidsformene mellom de impliserte parter og kostnadene ved hovedprosjektet bli nærmere klarlagt. Målet med forprosjektet er å framskaffe en rapport som kan danne grunnlag for beslutninger om det videre arbeidet. Omfanget av forprosjektet vil ha betydning for hvor godt dette beslutningsgrunnlaget blir. Et omfattende forprosjekt vil gi et bedre beslutningsgrunnlag og mindre arbeid med hovedprosjektet, men tar lengre tid enn et som er mindre omfattende. Forprosjektet som foreslås

her er et kompromiss mellom disse hensyn der tidsaspektet har fått forholdsviss stor vekt.

Innhold i forprosjektrapporten

Rapporten som forprosjektet vil ende opp i bør ha følgende innhold:

1. Målsetting

Rapporten skal inneholde en målsetting som gir en nærmere beskrivelse og avgrensning av systemet som skal utvikles. En bør også avklare hvilke anvendelsesmuligheter systemet skal ha i det konkrete tilfellet (Mjøsa) og i andre sammenhenger.

2. Systembeskrivelse

Denne beskrivelsen bør gi en oversikt over

- hvilke funksjoner systemet er sammensatt av.
- hvilke data systemet skal inneholde, motta og bearbeide.
En viktig oppgave vil her være å framskaffe en oversikt over hvilke datakilder som finnes, hvilken form dataene foreligger i og hvilke data som egner seg for beregningene som skal foretas.
- omfang og innhold i de rapporter som skal produseres.
- eventuelle sammenhenger som finnes med andre systemer og prosjekter.

3. Prosjektorganisering

En nærmere beskrivelse og avklaring av samarbeidsformer, arbeidsfordeling og ansvarsforhold bør gis.

4. Tidsplaner

Tidsplaner og kostnader ved prosjektet bør avklares så langt som mulig.

5. Kostnader

6. Konklusjon/anbefaling

Organisering av forprosjektet

Innenfor forprosjektet vil det dannes ei arbeidsgruppe der representanter for Kommunedatasentralen for Øst-Norge A/L, avdeling Hamar, Hedmark og Oppland fylke og NIVA deltar. Gruppen bør bestå av en person fra hver av de impliserte parter, men suppleres med personer fra de nevnte institusjoner og eventuelt andre etter behov. Ansvar for gjennomføring av forprosjektet bør ligge hos NIVA.

Tidsramme

Forprosjektet kan starte straks klarsignal fra de bevilgende myndigheter er gitt. Forutsatt oppstarting tidlig i november bør det kunne være avsluttet 31/12-77.

Kostnader

Ved beregning av kostnadene er bare utgiftene til KDØ og NIVA tatt med.

Beregningene baserer seg på at KDØ og NIVA bidrar med ca. 1 månedsverk hver til en timepris for KDØ på kr. 135,- og for NIVA på kr. 150,-. Timeprisen for NIVAs vedkommende vil avhenge av hvilke medarbeidere som trekkes inn i prosjektet. Kr. 150,- pr. time er et antatt gjennomsnitt. I tillegg til arbeidskostnader vil det for NIVA komme utgifter til skriving og trykking av rapport.

NIVA (arbeid, reiser, skriving, trykking)	kr. 30.000,-
KDØ, avd. Hamar (arbeid, reiser)	" 20.000,-
S U M kostnader	kr. 50.000,-
	=====

Gaustadalleen, 26. oktober 1977

Svein Arild Holmen